

Etusivu — Ajankohtaista — Uutiset

Lisää tietoa, lisää keskustelua – Stalinin vainojen muistoista ei haluta enää vaieta

24.9.2020 klo 17:15

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura keräsi muistoja Stalinin vainoista.

Toukokuussa 2020 päättyneeseen *Stalinin vainojen muistot* -muistitietokeruuseen osallistui 134 vastaajaa. Suomen lisäksi keruuvastauksia lähetettiin Yhdysvalloista, Venäjältä ja Ruotsista, ja aineistoa saatiin niin suomeksi, englanniksi, viroksi kuin venäjäksi. Muistelukirjoituksia ja erilaisia oheisaineistoja, kuten asiakirjoja, lehtileikkeitä ja kirjeitä, saapui keruuseen yhteensä yli 1 100 sivua. Kuvia vastaanotettiin 144 kappaletta.

Aineiston keskiössä ovat Stalinin vainojen uhrien – kadonneiden, kuolleiden ja hengissä selvinneiden – elämäntarinat. Vastaukset valottavat sekä Neuvostoliiton alueella asuneiden inkeriläisten, muurmannin- ja pietarinsuomalaisten että Neuvostoliittoon Suomesta, Kanadasta

ja Yhdysvalloista lähteneiden suomalaisten kohtaloita. Kirjoittajat kuvaavat Neuvostoliittoon lähdön taustoja, elämää Neuvostoliitossa ennen vainojen alkamista sekä tapahtumia vainojen aikana ja niiden jälkeen.

Vastausten perusteella vainojen uhreiksi ei tulisi mieltää ainoastaan niitä, jotka itse kokivat Stalinin terrorin Neuvostoliitossa, vaan myös heidän läheisensä. Kirjoituksissa toistuvat häpeän, pelon, vaikenemisen ja epätietoisuuden teemat viestivät siitä, että tapahtumat ovat aiheuttaneet valtavasti kärsimystä perheille ja suvuille, joiden omaisia vainoissa katosi tai kuoli. Vainot vaikuttivat monin tavoin myös perheisiin, joihin kuuluu terrorista selvinnyt perheenjäsen. Monet vainoista hengissä selvinneet salasivat traumaattiset tapahtumat jopa lähimmiltä perheenjäseniltään ja kantoivat muistojaan vuosikymmeniä aivan yksin. Eräs kirjoittaja esimerkiksi kertoo isästään näin:

Hän ei uskaltanut puhua kenellekään kokemuksistaan. Vain jotkut luotettavat sukulaiset saivat jotain tietoja. Myöhemmin omalle vaimolleen ja perheelleen hän ei kertonut olleensa koskaan Venäjällä. 70-vuotiaana hän kirjoitti kirjeet Ainolle [kirjoittajan sukulainen] ja minulle kertoi 80-vuotiaana asioista.

Useimmat vastaajat eivät itse koe aihetta enää tabuksi, ja vastausten voikin nähdä heijastelevan tarvetta rikkoa suvuissa pitkään vallinnut hiljaisuus. Vaikenemisen sijaan kirjoittajat haluavat saada lisää tietoa sukulaistensa vaiheista ja toivovat, että aihetta pidetään esillä myös yhteiskunnallisessa keskustelussa. Keruuseen osallistumalla moni on halunnut varmistaa, että muistot Stalinin vainoista ja terrorin uhreista eivät unohdu ja tiedot sukua kohdanneesta tragediasta säilyvät arkistossa tutkijoiden käytettävissä. Eräs kirjoittaja summaa:

Henkilökohtaisesti olen iloinen siitä, että tämä yhteiskunnallisessa keskustelussa lähes vaiettu aihe on saanut julkisuutta paitsi tämän Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arvokkaan hankkeen kautta, myös Ikitie-elokuvan ja joidenkin kirjojen kautta. Kun luin tästä tiedonkeruuhankkeesta, ajattelin heti, että Lauri ansaitsee sen, että nämä tiedot hänen elämästään säilyvät ja ovat myös tarvittaessa tutkijoiden käytössä.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura järjesti *Stalinin vainojen muistot* -muistitietokeruun 27.1.–31.5.2020.

Vastaukset on arkistoitu SKS:n arkistoon. SKS suunnittelee keruulle jatkohanketta vuosille 2021–2022 ja on yhteydessä niihin vastaajiin, jotka ovat kertoneet voivansa antaa aiheesta lisätietoa tai luovuttaa arkistoon alkuperäisaineistoja.

Kiitämme lämpimästi kaikkia keruuseen osallistuneita! Vastaajien kesken arvotut kirjapalkinnot on postitettu voittajille.

Lisätietoja: SKS:n arkisto, 0201 131 240, arkisto@finlit.fi